

KAITSELIIDU ARENGUKAVA 2030

KAITSELIIT

30.oktoober 2017

**Kaitseliidu Peastaap
Tallinn**

SISUKORD

Eessõna	3
Sissejuhatus	4
1. Arengukava eesmärgid aastaks 2030	5
2. Doktriinid	6
3. Organisatsioon	7
4. Väljaõpe	8
5. Varustus	8
6. Juhtimine	9
7. Personal	10
8. Taristu	11
9. Koostöötegevus	11
10. Infohaldus	12
11. Naiskodukaitse	12
12. Noorteorganisatsioonid	12
13. Kool	13
14. Küberkaitseüksus	13
15. Strateegiline kommunikatsioon	13
16. Kehakultuur ja sport	13
17. Lisa 1 KLAK 2030 arengukujustus	13

EESSÕNA

Kaitseliit asutati täpselt 100 aastat tagasi ning selle sajandi jooksul on toimunud palju nii meie kõigi, Kaitseliidu, kui kogu riigiga. Täna oleme jõudnud tänu inimeste vabale tahtele ja praegune Eesti on meie kõigi tehtud või tegemata jäänud tegude nägu. Kaitseliidu taastamine ning senine areng on toimunud ainult tänu vabatahtlike olemasolule ja tegevusele, mitte käsulaudadele. Nii võib arvata, et olles jõudnud organisatsioonina tänasele tasemele ilma pikaajalise arengukavata, polegi Kaitseliidule mingit arengukava tarvis. Ka ei saa kurta arengukavade puuduse üle, neid on kõikjal kirjutatud ja rakendatud hulgaliselt, lisaks kehtivale seadusandlusele.

Siiski on Kaitseliidule arengukava tarvis selleks, et leppida kokku kuhu me tahame organisatsioonina jõuda ja missuguseid eesmärke on vaja täita, et Kaitseliit oleks relevantne ka järgmise 100 aasta jooksul, või veel kauem. Ilma arengukavata jätkamine võib luua olukorra, kus Kaitseliidu eest tehakse arenguvalikud ära ning Kaitseliit kujuneb selliseks organisatsiooniks, mille aktiivsed ja produktiivsed liikmed enam olla ei taheta, sest vabatahtlikkus ei ole ammendamatu ressurss.

Kaitseliidu arengukava on koostatud lähtuvalt Eesti julgeolekupoliitika sihist ennetada ja tõkestada ohte ning vajaduse korral neile kiiresti ja paindlikult reageerida ning kaasaegsest Eesti julgeolekupoliitika imperatiivist, et Eesti kaitseb end igal juhul ja ei anna alla. Käesolev dokument on valdkondlik arengukava, mille sisu tuleneb põhiliselt riigikaitse arengukava koostamise ajal selgunud Kaitseliidu spetsiifiliste võimelünkade kõrvaldamise, aga ka kogu Kaitseliidu kaasajastamise vajadusest. Arengukava on koostatud aastani 2030 ning selle elluviimine algab paariaastase ettevalmistusperioodiga, mille jooksul kavandatakse ja kommuniqueeritakse arengut tagavad ning korraldavad sündmused ja tegevused Kaitseliidus nii sõjaliseks kaitseks ettevalmistamise kui mittesõjaliste tegevuste kontekstis.

Siinkohal peab eraldi rõhutama, et käesolev arengukava ei dubleeri sõjalise kaitsevõime ja väljaõppega seotud tegevusi, mis tulenevad Riigikaitse arengukavast 2017-26, vaid täiendab seda vabatahtlike mittesõjaliste ja toetavate tegevuste kavandamisega kuni aastani 2030.

SISSEJUHATUS

Kaitseliidu arengukava 2030 (KLAK 2030) koostamise alused. Käesolev arengukava on kooskõlas Riigikaitse arengukava 2017-26¹ (RKAK 2017-26) põhimõtete ja eesmärkidega. KLAK 2030 keskendub riigikaitse süsteemse arendamise nendele aspektidele, mille abil toimib laiapindne riigikaitse ning mis toetavad riigikaitse sõjalisi ja nendele eelnevaid lahendusi. Kaitseliidus ettevalmistatavate sõjaliste võimete arendamist käsitleb RKAK 2017-26.

Arengukava täitmise ressursid. KLAKis 2030 eraldi ressursiosa ei esitata, kuid dokumendi koostamisel lähtuti eeldusest, et KLi finantseerimine riigieelarvest jätkub arenguperioodi jooksul vähemalt RKAK 2017-26 esitatud tasemel. Inimvara osas keskendutakse enam kvaliteedile, mitte kvantiteedile. See tähendab eesmärgistatud ning järjepidevat liikmeskonnaga tegelemist, mitte pelgalt liikmeskonna kasvatamist. KLAK 2030 ajaraam arvestab Kaitseliidu toimimise tempot ja võimaldab arengukavas kokku lepitud eesmärgid saavutada. Arengukava täitmistest antakse regulaarselt aru vastavalt kokkulepitud töökorraldusele.

Arenguperiood ja arenguperspektiiv. KLAK 2030 raames hõlmab arenguperiood KLi tegevusi aastatel 2017-2030. Arenguperspektiiv tähendab eesmärke, mis kestavad arenguperioodist kaugemale või mille saavutamiseks käesolevas dokumendis kindlat tähtaega ei määrata.

Arengukava ülesehitus. KLAK 2030 on koostatud kaitseplaneerimises kasutatava võimekirjeldusmeetodi loogika, DOTMLPFI², alusel. Arengukava lõpuosas on koondatud valdkonnad, mis on KL süsteemse arendamise juures olulised, kuid ei kuulu traditsioonilise võimekirjelduse juurde.

KL visioon. KL on ülesandekeskne, tulevikku vaatav, kogu ühiskonna kompetentse kaasav vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon, mis tugineb rahva kaitsetahtele, usaldusväärsele koostööle ning järgib ühiskonna arenguid ja põhiväärtusi eesmärgiga tagada Eesti Vabariigi iseseisvus ja territoriaalne terviklikkus. KLi panus ühiskonna stabiilsusse ja sõjalisse heidutusse rajaneb selgelt määratletud võimel, mille keskmes on alaline valmisolek ja kiire tegutsemisvõime kogu riigi territooriumil. KL panustab riigi julgeolekusse ja turvalisusse nii taktikalisel, operatiiv- kui strateegilisel tasandil ning teda kasutatakse Eesti Vabariigi rahu- ja sõjaaja eesmärkide saavutamiseks koostöös siseriiklike- ja rahvusvaheliste koostööpartneritega.

KL raskuskese. KLi raskuskeskmeks on **vabatahtlikel põhinev võitlusvõimsus**. Võitlusvõimsus väljendub inimeste vabas tahtes panustada riigikaitse, inimeste oskustes, teadmistes ja vilumustes ning neile antava väljaõppe kvaliteedis ja tegutsemist võimaldavas varustuses. Vabatahtlikkus on võitlusvõimsuse tähtsaim, moraalne komponent. Seetõttu on KLi peamiseks eesmärgiks vabatahtlikkuse säilitamine. Kõik KLi tegevused peavad tagama vabatahtlikkuse püsimise KLi liikmete hulgas ja aitama kaasa uute vabatahtlike liitumisele.

VVV-kontseptsioon (võitlejad, võimaldajad ja võimendajad). Riigikaitse laia käsitluse, terve ühiskonna ja kõikide vabatahtlike kaasatuse seisukohalt ning KLi raskuskeskme hoidmiseks tuleb KLis rakendada VVV-kontseptsiooni.

Võitlejad on Kaitseliidu poolt Kaitseväge sõjaaja üksustesse ettevalmistatavad tegevliikmed ja nende baasil moodustatavad lahinguüksused. Võimaldajad on lahinguüksuste tegevust tagavad ja toetavad tegevliikmed ning nende baasil moodustatavad KLi üksused. Võimendajad on KLi liikmed, kes oma igapäevatöö, tsiviilerialase kompetentsi ja ekspertteabega panustavad võitlejate ja võimaldajate tegevusse, mis kasvatab lahinguüksuste võitlusvõimet ja toetusüksuste tõhusust.

¹ Vabariigi Valitsuse 29. juuni 2017. a korraldus nr 193. <https://www.riigiteataja.ee/akt/304072017004>

² Nimetatud akronüüm tuleneb ingliskeelsete mõistete *Doctrine, Organization, Training, Materiel, Leadership, Personnel, Facilities* ja *Interoperability* esitähedest ja igat arendatavat võimet tuleb kirjeldada nende domeenide või arendusliinide tervikpildi kaudu, mitte keskendudes vaid mõnele neist. Eestikeelses mitteametlikus tõlkes kõlavad võime arendusliinid järgmiselt: (1) võime eesmärk ja kasutuspõhimõtted (*Doctrine*), (2) võimekandja struktuur (*Organization*), (3) väljaõpe (*Training*), (4) varustus ja varud (*Materiel*), (5) juhtimine (*Leadership*), (6) isikkoosseis (*Personnel*), (7) taristu (*Facilities*) ja (8) koostöövõime (*Interoperability*). Teisisõnu, võime arendusliinide loetelu võimaldab määratleda võime kui süsteemi sisendid.

ARENKUKAVA EESMÄRGID AASTAKS 2030³

Peaesmärk: Aastaks 2030 on Kaitseliit vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon, kus on välja kujunenud selgelt eristuvad VVV ja millest tekib liitmõju ning mis võimaldab kaasata vabatahtlikke vastavalt nende kompetentsile, et toetada laiapindset riigikaitset kogu riigi ulatuses.

Ülalesitatud peaesmärk saavutatakse alljärgnevate alaeesmärkide täitmise kaudu:

1. KL baasil moodustatavad üksused on täielikus lahinguvalmiduses ja jätkusuutlikud,
2. KL roll laiapindses riigikaitstes on defineeritud ja organisatsioon on valmis seda rolli täitma,
3. Eestit väärtustav kasvatustöö süsteem on loodud,
4. KL struktuur on kooskõlas Eesti ühiskonna arengu ja vajadustega,
5. KL peaesmärgi täitmist toetavad süsteemid ja võimekused on loodud.

Ülaltoodud KL eesmärgid kavandatakse saavutada lisas 1 esitatud otsustavate tingimuste täitmise kaudu ning vastavad tegevused koondatakse nelja tegevusliini. Kõik tingimused on esitatud ka allpool kogu teksti ulatuses ning nende abil saab regulaarselt hinnata arengukava eesmärkide saavutamise olukorda. Eri tegevusliinidel on reeglina spetsiifilised otsustavad tingimused, mis on seatud järjekorda, kus eelnevate tingimuste täitmine on järgnevate täitmise eelduseks.

KLAK 2030 tegevusliinid on alljärgnevad:

Sõjalise kaitse võime. Tegevusliin keskendub riigikaitse arengukavades kokku lepitud ning sealtkaudu rahastatud **KLile püstitatud sõjaliste ülesannete (maakaitseülesannete)** ettevalmistamise täitmisele. Sõjalise kaitse võime kandjateks on KLi poolt ettevalmistatavad KV SA lahingu- ja toetusüksused (võitlejad ja võimaldajad) ning nende võimete saavutamiseks vajalikud võimendajad. Esmased otsustavad tingimused on seotud nende üksuste täieliku lahinguvalmiduse saavutamiselega.

Mittesõjalise kaitse võime. Selle tegevusliini kaudu arendab KL neid võimekandjaid, mis rakendavad lisaks sõjalise kaitse võimele sisejulgeoleku tugevdamise, hädaolukordade lahendamise toetamise, küberjulgeoleku ning strateegilise kommunikatsiooni võimeid. Mittesõjalise kaitse võime saavutamisse peavad panustama ka maakaitseülesanneteks komplekteeritud KL poolt ettevalmistatavad KV SA lahingu- ja toetusüksused niivõrd, kui võrd see ei takista nende põhiülesannete täitmist ja ettevalmistust. Esmased otsustavad tingimused on seotud mittesõjalise kaitse võime kandjate moodustamise ja varustamisega.

Väärtuskasvatus. KLAK 2030 arengueesmärgiks on selle tegevusliini piires luua Eestit väärtustav kasvatustöö süsteem. Väärtuskasvatus on üks KLi põhitegevus, mille eesmärgiks on elanikkonna kaitsetahte säilitamine ja suurendamine. Väärtuskasvatusse panustab KL eelkõige noorteorganisatsioonide kaudu. Väärtuskasvatus hõlmab endas isamaalise kasvatusel läbiviimist ning isamaaliste tunnete tugevdamist ühiskonnas, väärtushoiakute kujundamist noorte hulgas, kehakultuuri ja spordi arendamist ja väärtustamist, tervislike eluviiside edendamist jms. Esmased otsustavad tingimused on seotud noortejuhtide toetus- ja tunnustussüsteemi tõhustamise ning noortele uute tegevus- ja kaasamisvõimaluste juurutamisega.

Toetavad võimekused ja süsteemid. Siia tegevusliini kuuluvad tegevused ja funktsioonid, mis aitavad KLi tegevusi tagada. Selle tegevusliini toimimisel on kõigil KLi juures tegutsevatel inimestel oma roll. Esmased otsustavad tingimused on siinkohal seotud KL ülesannete, personali ja struktuuri analüüsi ning õpituvastuste süsteemi juurutamisega.

KLAK 2030 rakendamine on kavandatud kolmes etapis:

1. 2017-2020, ettevalmistused KL arengukava eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas KLAK 2030 eesmärkide täitmist võimaldavate rakendusplaanide koostamine,
2. 2021-2028, KL arengu- ja rakenduskava elluviimine,
3. 2029-2030, KL jätkusuutlikkuse tagamine.

³ Käesolev peatükk on visualiseeritud lisas 1.

DOKTRIINID

Doktriinide arendamine. Arenguperioodi esimeses pooles töötatakse välja kõik KLA 2030 rakendamiseks vajalikud doktriinid ja kontseptsioonid, sealhulgas kontseptsioonid KLi tervikliku logistika korraldamiseks ning tegutsemiseks koostöös erinevate ametkondadega sisejulgeoleku tagamisel. Doktriinide loome ja kaasajastamise pädevus koondatakse Kaitseliitu loodavasse laiapindse riigikaitse kompetentsikeskusesse (LRKK), kaasates sinna erinevate korrakaitse-, turva- ja päästeüksuste kogemust ja kompetentsi. Doktriinide ja kontseptsioonide väljatöötamine peab toimuma sünkroonis ja koostöös samas valdkonnas tegutsevate välisorganisatsioonide ja partneritega. LRKK koostööpartneriks ja toimivaks eeskujuks saab Rootsi ning Briti doktriini- ja kontseptsiooniloomekeskus Shrivenhamis (UK).

Võimepõhine planeerimine. KL läheb arenguperioodi jooksul üle võimepõhisele planeerimisele. Arenguperioodi esimeses pooles koostatakse KLi võimekataloog, mille aluseks võetakse NATO võimekirjelduspõhimõtted ja ühised⁴ operatsioonilised vajadused.

Seadusandlus. Seadusandluse puhul sõltub olemasolevate seaduste muudatusvajadus hinnangutest, mis on toodud KLA 2030 erinevates osades. See analüüs järgneb vahetult peale KLA 2030 kehtestamist.

⁴ Siinkohal on silmas peetud nii iseseisvaid kaitseoperatsioone, kui ühisoperatsioonide liitastega.

ORGANISATSIION

Juhtimistasandite reorganiseerimine. Kaitseliidus jääb üldiselt püsima sarnane organisatsiooni ülesehitus, mis kehtestati KL põhikirjas 1925. aastal. Samas on tekkinud vajadus reorganiseerida olemasolevaid juhtimistasandeid, kuna Kaitseliidu ülemale (KLÜ) vahetult alluvate struktuuriüksuste⁵ arv ei taga juhtimistõhusust. Olukorra parandamiseks, s.o. KLÜ poolt otsejuhitavate üksuste arvu optimaalsele tasemele viimiseks võib kõne alla tulla vahejuhtimistasandi loomine. Arenguperioodi alguses viiakse läbi KL struktuuri analüüs ning töötatakse välja põhimõtted, kuidas seadustes kehtestatud ülesanded ja nende täitmise pädevus KLi juhtimistasandite vahel jagunevad. KLi kui organisatsiooni struktuur peab olema paindlik ja kohanemisvõimeline vastavalt muutuvale julgeolekuolukorrale ja KLi ülesannetele.

Malevate ja malevkondade struktuur. KLAK 2030 koostamise ajal kehtiv Kaitseliidu seadus loetleb malevatenä 15 struktuuriüksust, mis kehtestati vastavalt seaduse koostamise ajal eksisteerinud Eesti haldusjaotusele. Haldusreformi tulemusel muutuvad suuremal või vähemal määral kõikide malevate/malevkondade vastutuspiirkonnad. Samuti muutub elanike asustustihedus seoses demograafiliste protsessidega ning valminud on ka järgmised versioonid erinevatest kaitseplaanidest. Neid tegureid arvestades valmistatakse ette tegutsemisvariandid, mille järgi töötatakse välja optimaalsed struktuurid malevate ja malevkondade tasandil. KLi struktuuri optimeerimiseks vajalikud ettepanekud võimalike struktuurimudelite rakendamise ja seadusemuudatuste ettepanekutega kiidab heaks KLi keskkogu.

Osalemine elanike turvalisuse tagamisel. Arenguperioodi jooksul tööjõuline elanikkond väheneb. Nii kahaneb ka avaliku sektori sooritusvõime kõigis oma valdkondades, seega suureneb vabatahtlike roll ka elanike turvalisuse tagamisel aasta aastalt üha enam. Nii tuleb arenguperioodi esimeses pooles teostada nende KLi üksuste täielik komplekteerimine, mis täidavad sisejulgeoleku tugevdamise, hädaolukordade lahendamise toetamise, määratud objektide ning maa-alade kaitse või julgestamise ülesandeid. Nende ülesannete täitmine peab olema täies mahus tagatud ka olukorras, kus KLi poolt ettevalmistatavad maakaitseüksused on hõivatud Kaitseväe operatiivkavade elluviimisel. Lisaks turvalisuse tõhustamisele aitab selliste KL üksuste loomine kanaliseerida vabatahtlike panust Kaitseliidus ning tagada maakaitseüksuste koosseisu mittekuuluvate liikmete eesmärgipärase rakendamise malevates. Sellest tulenevalt töötatakse arenguperioodi alguses koostöös sisejulgeolekut tagavate ja hädaolukordade lahendamisega tegelevate osapooltega välja koostegevusplaanid, väljaõppekavad ning määratakse kindlaks üliolulised võimed (*Critical Requirements*) koostegevuse tõhusaks läbiviimiseks.

Struktuuriüksuste omavaheline koostöö. Kaitseliidus tuleb senisest enam rakendada põhimõtet, et KL on tugev tervikorganisatsioonina, st Kaitseliidu tegevused planeeritakse ja viiakse ellu sünergias, mis tekib kõigi struktuuriüksuste kaasamisel. Selleks tuleb ka administratiivne ja logistiline toetus tagada kõigile liikmeskonda omavatele struktuuriüksustele ühetaoliselt. See tähendab, et ühe maakonna piires tegutsev malev tagab kõigekülgselt maakonna piirides tegutsevate Naiskodukaitse (NKK), Noorte Kotkaste (NK) ja Kodutütarde (KT) ning teiste eksterritoriaalsete allüksuste tegevusi. Selleks koostatakse arenguperioodi alguses malevatele ka vastav ressursialduskava.

⁵ KLÜ vahetus alluvuses on kakskümmend üks struktuuriüksust.

VÄLJAÕPE

Väljaõppe korraldamise alused. KLAK 2030 koostamisel võeti arvesse, et riigikaitse arendamine ei piirdu ainult sõjalise kaitse organiseerimisega, vaid panustada tuleb ka julgeoleku tagamise ja tsiviilvõimude abistamise võimetesse ning vabatahtlikkuse ja rahva kaitsetahte kasvatamisse. Arenguperioodi jooksul korraldab KL riigikaitsealaste teadmiste ja oskuste laiemaks levikuks laiapõhjalist riigikaitset käsitlevat väljaõpet ka neile inimestele, kes otseselt riigi sõjalise kaitse korraldamises ei osale. Sellest lähtuvalt tuleb Kaitseliidus või KL liikmete poolt mujal läbiviidavat väljaõpet käsitleda sõjaväelisest ja mittesõjaväelisest väljaõppest koosneva riigikaitse tervikettevalmistusena. Arenguperioodi esimeses pooles kaasajastatakse KL väljaõppe süsteem, väljaõppealased vastutusvaldkonnad ja läbiviimise meetodid (*Modus Operandi*).

Sõjaväeline ja mittesõjaväeline väljaõpe. Sõjaväeline väljaõpe on kaitseväge nõuetele vastav teadmiste, oskuste, vilumuste ja hoiakute kogum, mida on vaja teenistusülesannete või teenistuskohustuste edukaks täitmiseks rahu- ja sõjaajal. Mittesõjaväeline väljaõpe KLi toetab vastava tegevusliini raames toimuvate väljaõppeliste tegevuste ettevalmistamist ja läbi viimist.

Väljaõpe turvalisuse tagajana. Elanike turvalisuse ja turvatunde suurendamine ning tagamine riigikaitse ettevalmistamise kaudu toimub nii organisatsioonisiselt kui ka suunatuna avalikkusele. Organisatsioonisiselt läbiviidav väljaõpe parandab liikmete individuaalsete oskuste kvaliteeti ja suurendab üksuste efektiivsust tegutsemiseks olukorras, kus tuleb realselt tagada elanike ohutus ja turvalisus. Avalikkusele suunatav väljaõpe viiakse läbi kaitseliitlaste poolt ning see keskendub kriisiolukordades iseseisvalt hakkama saamisele. Selleks, et Kaitseliidu poolt antud riigikaitse ettevalmistus kujuneks sihipäraseks, täpsustatakse ning fikseeritakse arenguperioodi alguses Pääste- ning Politsei- ja Piirivalveametiga koostöös KLi ülesanded ning oodatavad võimed KLi toetust nõudvates olukordades.

VARUSTUS

Varustamise põhimõtted. Kaitseliitu varustatakse kahel viisil. Esiteks enamuse KLi ettevalmistatavate SA üksuste tabelvarustusest hangib ja võõrandab Kaitsevägi vastavalt KLi logistilise olukorra ettekannetes toodud puudustele või tsentraalsete planeerimisdokumentide (RKAK, KMAK) alusel. Teiseks hangib Kaitseliit mõningaid individuaal- ja üksuse varustuse elemente iseseisvalt vastavalt tuvastatud võimelünkadele ja olemasolevale ressursile.

Arenguperspektiiv. Arenguperioodi esimeses pooles koostatakse KLi logistikakontseptsioon. Arenguperioodi jooksul juurdub põhimõtte, et igale Kaitseliidu tegevliikmele tagatakse tsentraalselt individuaalvarustuse esmane komplekt. Selline põhimõtte tagab tegevliikmete võrdsema kohtlemise ning võimaldab neil paindlikumalt tegutseda erinevates funktsioonides. Samas eeldab selline põhimõtte ka oluliselt laialdasemat vabatahtlike kaasamist KL varude ja varustuse ladustamise, jaotamise ning hoolduse protsessidesse, mis tuleneb VVV-kontseptsiooni rakendamisest. Kogu KLi varustus ja varud on arenguperioodi lõpuks üle viidud tsentraalsesse materjaliarvestussüsteemi.

JUHTIMINE

Kaitseliitu juhib tegevvälasest Kaitseliidu ülem. Kaitseliidu juhtimise traditsioonid ja põhimõtted säilivad, mis kehtestati KL põhikirjas 1925. aastal. Rahuaegse juhtimisvormina jäävad püsima kollegiaalsed juhtimisorganid, milleks on keskorganid ja struktuuriüksuste ning nende allüksuste juhtorganid. Kollegiaalsete organite vastutus ja pädevus lähiaastatel ei muutu. Arenguperioodi alguses viiakse struktuurianalüüsi raames läbi ka juhtimisvaldkonna analüüs, mis toetab Kaitseväge SA juhtimiskontseptsiooni arendamist ning toetub KLi doktriini ühendoperatsioonide peatüki lõpuosas esitatud juhtimispõhimõtetele.

Personalijuhtimine. KLi rakendatakse arenguperspektiivis põhimõtet, mille järgi kõikide tasemete juhid teostavad personalijuhtimist ning viivad ellu personalistrateegiast ja - poliitikatest tulenevaid eesmärke. See tagab, et juhid (nii palgalised kui ka vabatahtlikud) on kompetentsed ja motiveeritud ennast arendama, mille tulemusena toetab juhtimiskultuur kaasamist, soodustab meeskonnatööd ning on suunatud uute ideede ja arengut kaasatoovate tegude ja parimate praktikate tekkele ja rakendamisele. KL suurendab vabatahtlike osalemist organisatsiooni juhtimises ning pöörab tähelepanu tegevliikmete individuaalsete kompetentside arendamisele kooskõlas KLi eesmärkidega. Juhte koolitatakse süsteemselt juhi arenguprogrammi raames. Personalijuhtimise standardina tuleb rakendada kvaliteedijuhtimise põhimõtteid. Juhtide valikul ja hindamisel rakendatakse kompetentsipõhist hindamissüsteemi.

Finantsjuhtimine. Arenguperioodil jätkub finantsarvestuse korraldamine tsentraliseeritult. Finantsarvestus digitaliseeritakse täielikult ning andmed liiguvad finantsinfosüsteemide vahel automaatselt või masinloetavalt. Finantsaruandlus toetab juhtimisotsuste langetamist.

Arenguperioodi esimeses pooles koostatakse kooskõlas Kaitseliidu arengusuundadega Kaitseliidu tegevuspõhine pikaajaline rahastamiskava, mis arvestab kahte põhimõtet – Kaitseliidu tegevuse rahastamine toimub põhiosas riigieelarvest ning Kaitseliidu potentsiaali omatulu teenimiseks on tarvis tõsta.

PERSONAL

Kaitseliidu personalipoliitika ja -strateegia. Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+⁶ alusel on Eesti elanikkond aastaks 2030 ligi kümnendiku võrra praegusest väiksem ja üle poole elanikkonnast on siis 45 aastased ja vanemad. See tähendab, et vabatahtlike kaasamine ja veel enam – hoidmine organisatsioonis – muutub KLi üheks põhiprioriteediks. KLi personalipoliitika tulemusel kujuneb ja kinnistub arenguperspektiivis Kaitseliidust ühiste väärtuste, tugeva identiteedi ning Eestile pühendunud teenistujate ja liikmetega organisatsioon. Selleks kehtestatakse arenguperioodi alguses personalistrateegia põhimõtted, mis võimaldavad kõikide liikmete potentsiaali ning kompetentse rakendada arvestades VVV kontseptsiooni põhimõtteid selliselt, et see toetaks kõikide KLi eesmärkide saavutamist.

Personaliplaneerimine. Arenguperioodil KLi palgalise koosseisu suurus oluliselt ei muutu, seega tuleb senisest enam kaasata vabatahtlike kõikidesse KLi valdkondadesse ning planeerida KLAK 2030 eesmärkide täitmiseks piisav hulk vajalike teadmiste ning oskustega ja motiveeritud liikmeid. Täpsustatud valikukriteeriumid ja seadusandlus aitab Kaitseliidul kasvatada liikmeskonda inimestega, kes omavad sobilikke väärtuseid, hoiakuid ja isikuomadusi. Allüksuste moodustamisel lähtutakse funktsionaalsuse põhimõttest, mis koondab vastava valdkonna huvide ja ekspertiisiga inimesed – toimub struktuuriliselt selgem segregatsioon ja juhtimine VVV kontekstis. KLi liikmeks astumisel valivad inimesed oma kuuluvuse juba konkreetsete valdkondade ja tegevuste vahel määrates end kas võitlejaks, võimaldajaks või võimendajaks. Personaliplaneerimise juures arvestatakse ka tegevliikmete vanusest lähtuvat aktiivsuskõverat. Arenguperioodi jooksul võtab KL kasutusele IT-lahendused, mis võimaldavad isikkoosseisu tõhusat personaliarvestust ja -planeerimist.

Vabatahtlike liitumine organisatsiooniga. Vabatahtlike kaasamine organisatsiooni kõikidesse tegevustesse on määrava tähtsusega KLi võitlusvõime säilitamisel ja suurendamisel ning sellest sõltub Kaitseliidu maine ühiskonnas. Liitumisprotsess KLi on läbipaistev, lihtne, toimub optimaalse ajakuluga. Uute liikmete kaasamine on suunatud KL ülesannete täitmisega kaasnevate personalivajaduste rahuldamiseks ning selle rõhuasetus on muutunud kvantiteedilt kvaliteedile.

⁶ Vt. https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/eesti_2030.pdf

TARISTU

Kinnisvarakeskkond. KLAK 2030 raames on Kaitseliidu uusehituste rajamise ja põhjalike rekonstrueerimiste optimaalne tempo üks staabi- ja tagalakeskus kahe aasta jooksul. Ehitusjärjekorra seadmisel võetakse arvesse püstitatud ülesandeid, olemasoleva taristu seisukorda, võimalusi kasutada lähemate KLi ja / või KV üksuste olemasolevat taristut, liikmeskonna kasvupotentsiaali, arenduseks sobiva kinnisasja seisukorda ja sellel lasuvat ehitusõigust⁷.

Kinnisvaraarenduse põhimõtted. Arenguperioodi esimeses pooles keskendutakse relvastuse hoiustamistingimuste loomisele, kuna spetsiifilistest nõuetest tulenevalt on kirjeldatud funktsiooni täitmiseks sobivate ruumide üürimine problemaatiline ja kallis. Nõuetele vastava kinnisvarakeskkonna loomise viivituste kompenseerimiseks jätkatakse ka üüriobjektide kasutamist – eelkõige kuuluvad probleemsete funktsioonide hulka rivisõidukite parklad ning laoruumid. Kindlasti on arenguperioodi jooksul vajalik tõhustada Kaitseväge objektide riskasutust – eelkõige puudutab see relvastuse (sh. lõhkematerjali) hoiustamist, tehnika parkimist ja väljaõppeehitiste kasutamist. Malevkondade ja üksikkompaniide kinnisvaraobjektide rajamine kavandatakse valdavalt riigieelarveväliste vahendite toel. Arenguperioodi lõpuks on kõik Kaitseliidu omandisse kuuluvad kasutuseta ja Kaitseliidu ülesannete mõistes perspektiivitud kinnisasjad võõrandatud.

KOOSTÖÖTEGEVUS

Arenguperspektiiv. Arenguperioodi algul korrastatakse koostöötegevuse seni eraldiseisvad vastutusvaldkonnad üheks koostöövõimeks, et tagada nii Kaitseliidule, kui koostööpartneritele suhtlemisselgus ning arenguperioodi jooksul saavutavad ja säilitavad KLi üksused tulemusliku koostöövõime nii riigi siseturvalisust toetavate, KV SA, kui ka liitlasüksustega. Intensiivistuvate liitlas- ja partnerlussuhete taustal on koostöövorme, kus rahvusvahelise koostöö ja tsiviil-sõjalise koostöö (CIMIC) tegevused moodustavad teineteisest sõltuva terviku. Näiteks NATO liitlaste tugevdatud kohalolek (eFP⁸) eeldab tõhusat rahvusvaheliste ning Eesti rahvuslike üksuste ja kohalike omavalitsuste ning elanikkonna koostöö koordineerimist. Selleks toimub koostegevus nii NATO Staabeelemendi (NFIU) kaudu kui ka bilateraalselt eFP raamriikidega ning siseriiklike koostööpartneritega.

Rahvusvaheline koostöö. KLAK 2030 prioriteetseteks koostööformaatideks on koostöö Balti riikide vahel (3B); Skandinaavia-Balti koostöö (SCANBAL); koostöö Ameerika Ühendriikide Marylandi rahvuskaardiga ning Soome, Ukraina ja Gruusia vastavate organisatsioonidega. Teiseks rahvusvahelise koostöö aspektiks on arenguperioodi jooksul tegevliikmetele rahvusvahelise sõjalise operatsiooni kogemuste omandamise võimaldamine, kui tegevliikmete motivatsiooni tõstmise üks võimalustest.

Tsiviil-sõjaline koostöö (CIMIC). Arenguperioodi jooksul kujuneb välja üleriigiline, pidevalt arenev ja jätkusuutlik KLi CIMIC võrgustik. Arenguperioodi esimeses pooles rakendatakse CIMIC kontseptsioon, mis toetab kõikide üksuste kommunikatsiooni tsiviilstruktuuride ja avalikkusega nii rahu- kui ka mistahes kriisi ajal. Arenguperioodi lõpuks saab KL peamiseks Eestis viibivate liitlasüksuste ja kohalike kogukondade omavahelise suhtluse eestvedajaks. KLi CIMIC võrgustiku kaudu tuleb soodustada liitlasüksuste osalemist kohalike kogukondade tegevuses elanikkonna kaitsetahte kasvatamisel ning Eesti kaitsevõime suurendamisel.

⁷ Loetelu ei ole lõplik.

⁸ *enhanced forward presence (eFP)*.

INFOHALDUS

Infohalduse auditoorium. KLAK 2030 raames on KLi eesmärkide täitmise toetuseks rakendanud kaasaegsed info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised vahendid ning lahendused. KLi informatsiooni loomisel, kasutamisel ja säilitamisel on kaks suurt sihtgrupp: vabatahtlik liikmeskond ning palgalised. Mõlemad oskavad turvateadlikult internetikeskkonnas käituda; omavad vajalikke oskusi ning on motiveeritud kaasaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid kasutama.

Infohalduse põhimõtted. Arenguperioodi keskel saab liikmeskond nii omavahel kui kitsamalt grupiti suhelda Kaitseliidu Infokeskkonna (KLIK) kaudu, mis on sisukas veebipõhine infoportaal ja ühtlasi ka turvaliselt liidetud erinevate sisemiste andmekogude ja infosüsteemidega, võimaldades liikmeskonnale rollidest lähtuvat vajaduspõhist juurdepääsu. Andmed erinevatest valdkondadest (varud, finantsid, personal, liikmeskond, planeerimine, väljaõppe läbiviimine jms) on loodud, kasutatud ja hallatud süsteemselt ning need on riskasutatavad erinevates infosüsteemides, tagades vajaduspõhise tervikvaate KLi kui organisatsiooni toimimisele. KLi sisevõrgus asuvad andmekogud ja infosüsteemid on Kaitseliidu tööprotsesse optimaalselt toetavad. Infosüsteemide kasutamisel lähtutakse põhimõtetest, et süsteemid peavad maksimaalselt toetama organisatsiooni eesmärgi; olema kasutajatele mugavad ning ühtlasi ka turvalised, küberruumi ohtude ja riskide eest võimalikult hästi kaitstud.

NAISKODUKAITSE

Arengu planeerimine. Naiskodukaitse on oma arengut teostanud vastavalt organisatsiooni enda arengukavale juba alates aastast 2010. KLAK 2030 koostamise ajal tegutseb NKK arengukava alusel, mis kirjeldab organisatsiooni kui KL struktuuriüksuse visiooni, strateegilisi arengueesmärgi ja arendustegevusi aastani 2022. Arenguperioodi esimeses pooles töötab NKK välja uue arengukava, mis on kooskõlas KLAK 2030 eesmärkidega.

Arenguperspektiiv. NKK tegutseb kõigis KLi tegevuspiirkondades ja -valdkondades, kus NKK oskusi, pädevust ja kogemust kõige tõhusamalt saab kasutada. Arenguperioodi esimeses pooles on eelisarendatav valdkond elanikkonnakaitse, kus NKK pakub juba praegu ohutushoiu alast oskusteavet ja väljaõpet inimeste tegutsemisvõime ning ühiskonna turvalisuse suurendamisel. Arenguperioodi jooksul rakendatakse naiskodukaitsejaid kogu KLi struktuuris sellisel määral, mis tagab kõigi KLi üksuste tegevuse VVV kontseptsioonist lähtuvalt ja mis vajadusel võib hõlmata kogu NKK liikmeskonna. Uute võimete loomisel ja arendamisel tuleb ühelt poolt silmas pidada seda, et kaasatud oleks kõik NKK ringkonnad ning teisalt tuleb nišivõimete arendamisel kasutada ka mõne NKK ringkonna eripära või eeliseid.

NOORTEORGANISATSIOONID

Arengu planeerimine. KL noorteorganisatsioonide (Noored Kotkad ja Kodutütred) arendamine on toimunud organisatsioonisisestele detailsetele arengukavadele toetudes alates 2008. aastast. KLAK 2030 koostamise ajal hakkab kehtima järgmine keskpikk arengukava aastateks 2021-2026.

Arenguperspektiiv. NK ja KT väärtustavad vabatahtlikkust ja pakuvad noortele parimaid arengu- ja tegutsemisvõimalusi isamaalise kasvatustöö kaudu nii, et iga noor tervitab võimalust riigikaitseesse panustada. Arenguperioodi esimeses pooles ühtlustatakse noorteorganisatsioonide liikmete staatus nii, et ülemineku võimalus maleva, küberkaitseüksuse või NKK noorliikmeks tekib kõigile soovijatele ühetaoliselt. Arenguperioodi lõpuks on isamaalise kasvatustöö ja skautliku õppega haaratud kõik põhikoolid Eestis ning KLi vabatahtlikuks noortehujiks olek on ühiskonnas väärtustatud võimalus end arendada ja anda ühiskonda oma panus noortega tehtava töö kaudu.

KOOL

Arenguperspektiiv. Kool (KLK) on Kaitseliidu väljaõppesüsteemi osa. Arenguperioodi esimeses pooles kinnistub KLK positsioon vabatahtlike koolitust korraldava kompetentsikeskuseks nii Kaitseliidu jaoks kui ka laiemalt. Koolitusvaldkonnad tulenevad KLA 2030 eesmärkidest ning nende eesmärkide täitmist korraldavatest rakendusplaanidest. Kuni nende plaanide valmimiseni jätkab KLK Kaitseliidu eri tasandi juhtidele oma ülesannete täitmiseks vajalike sõjaliste erialapädevuste, juhtimis- ja õpetamisoskuste alase baas- ja täiendõppe läbiviimist. Õppetöö korraldus lähtub Kaitseliidu ülesannetest ning vabatahtliku organisatsiooni liikmete vajadustest ja võimalustest. Kaitseliidu koolis õpetavad nii oma valdkonna professionaalid kui vastava ettevalmistuse saanud KLi liikmed.

KÜBERKAITSEÜKSUS

Arenguperspektiiv. Arenguperioodi jooksul saavutab KL küberkaitseüksus (KKÜ) kooskõlas Kaitseväge Küberväejuhatuse arendamisega võime tuvastada ja tõrjuda küberruumis, informatsioonilises ja elektromagnetspektris toimepandavaid ründeid või muud vaenulikku tegevust. KKÜ kuvand ja sisu kinnistuvad arenguperioodi esimeses pooles eksterritoriaalse võrgustikuna nii riiklikus kui ka Kaitseväge küberkaitse valdkonnas. Nimetatud KKÜ võrgustik on võimeline lühikese etteteatamisega koondama kiirreageerimismeeskondi ja küberrünnakute korral toetama Riigi Infosüsteemi Ametit, Kaitseväge ning elutähtsa teenuse osutajaid, arendades selleks vajaminevaid eelhoiatuse-, analüüsi- ja tõrjevõimeid. Arenguperspektiivis kujuneb KKÜ Kaitseministeeriumi valitsemisala eraldi arendusühikuks, millel on toetav funktsioon häda- ja ohuolukordade lahendamisel.

STRATEEGILINE KOMMUNIKATSIOON

Strateegilise kommunikatsiooni põhimõtted. KL kasutab KLi strateegiliseks kommunikatsiooniks kõiki vahendeid arvestades, et kriisiolukorras ei hakka inimesed infot otsima neile tundmatutest keskkondadest, vaid soovivad jääda harjumuspärasesse, sealhulgas inglise- või venekeelsesesse, informatsiooni. Arenguperioodi lõpuks juhib KLi strateegilise kommunikatsiooni valdkonda KL peastaabi strateegilise kommunikatsiooni osakond, mis muuhulgas tegeleb igapäevase kommunikatsioonitegevusega (sh teavitustöö) ja hoiab käigus igapäevaseid kommunikatsioonikanaleid (tsentraalsed sotsiaalmeediakontod, välisveeb(id), ajakiri Kaitse Kodu! jt). Lisaks on rakendunud Kaitseliidu ülene kommunikatsiooni lahendus, mille tegevusvaldkondadeks on informatsiooniline ja psühholoogiline julgeolek ning vastava vaenuliku mõjutustegevuse neutraliseerimine ja vastustamine ning väljaõppe läbiviimine strateegilise kommunikatsiooni distsipliinide valdkonnas. Eelnevale lisaks jätkub KL seadusest tulenev toetav tegevus KLi strateegiliste eesmärkide saavutamisel.

KEHAKULTUUR JA SPORT

Arenguperspektiiv. KLA 2030 esimeses pooles töötatakse välja programm KLi tervise- ja spordialase tegevuse toetamiseks ja arendamiseks. Programmi eesmärgiks on muuta regulaarne ja võimetekohane füüsiline liikumine normiks igale liikmele. See tähendab meetmete kogumit kaitseliitlaste, naiskodukaitsjate ja noorte võimetekohase kehalise arengu toetamiseks, mis pakub osalusvõimalust ja eduelamust kõikidele liikmeskonna gruppidele. Programm toetab KLi liikmeskonna panustamist harrastus- ja veteransporti nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasemel.

LISA1 KLA 2030 ARENGUKUJUSTUS

Esitatakse eraldi dokumendina.